

REFERAT Det Grønne Råd d. 19-11-2019

Mødedato Tirsdag d. 19. november 2019 kl. 15:30

Mødested Mødelokale 1

Indholdsfortegnelse

1. Referat..... 3

1. Referat

Sagsfremstilling

Referat af møde den 19. november 2019 i Det Grønne Råd i Svendborg Kommune

Tilstede:

Jens Fabricius Hansen, Cyklistforbundet Svendborg Afdeling
René Lund Chetronoch, Danmarks Naturfredningsforening
Ian Heilmann, Dansk Botanisk Forening
Niels Andersen, Dansk Ornitologisk Forening Fyn
Ninna Larsen, Friluftsrådet
Torbjørn Tarp, Naturturisme I/S og Geopark Det Sydfynske Øhav
Lasse Ussing, Naturvejlederforeningen
Bo Egelund, NOAH
Lene Sanderhoff, Naturama
Jacob Foged, Svendborg Jægerråd
Lars Ellermann, Svendborg Sportsfiskerforening
Søren Hansen, Svendborg Vandløbslaug
Ib Jensen, Landbrugsrådgivning Syd
Bruno Hansen, formand Miljø- og Naturudvalget
Palle Fischer, Teknik- og Erhvervsudvalget
Tim Bager, HTX (i politisk mesterlære)

Fra administrationen:

Birgitte Kring Frederiksen, afdelingsleder Natur og Miljø
Michael Timm, afdelingsleder Trafik og Infrastruktur
Mette Serup, skov- og landskabsingeniør Trafik og Infrastruktur
Britta Kjær Thorsen, miljøkemiker Natur og Miljø (pkt. 6)
Arne Bruun, miljøtekniker Natur og Miljø
Dorit Fruergaard, biolog Natur og Miljø (referent)

Fraværende:

Hans Jakob Clausen, Centrovic
Christian Ahlefeldt, Dansk Skovforening
Anni Borup, Naturstyrelsen Fyn
Jørgen Erik Hansen, Plantning og Landskab
Christian H. Vesterager, Patriotisk Selskab
Esben Hedegaard, Svendborg Museum

Opfølgende afklaringer er indskrevet i referatet med kursiv.

Dagsorden for mødet:

1. Godkendelse af dagsorden.
2. Opfølgning på sidste møde og ekskursion den 28. august 2019.

3. Kort nyt.
4. Naturlig succession og naturpleje v/ Dorit Fruergaard.
5. DN's kortlægning af blomsterrige vejkanter i Svendborg Kommune v/ Ian Heilmann.
6. Spildevandshåndtering i Svendborg Kommune v/ Britta Thorsen.
7. Mødedatoer i 2020.
8. Eventuelt.

Ad 1)

Dagsorden blev godkendt.

Bruno Hansen orienterede om, at Cyklistforbundet Svendborg Afdeling har anmodet om at blive medlem af Det Grønne Råd, og at Miljø- og Naturudvalget har besluttet at optage Cyklistforbundet. Bruno Hansen kunne derfor byde velkommen til Jens Fabricius Hansen.

Medlemmerne præsenterede sig kort.

Bruno Hansen opfordrede til, at medlemmerne sender suppleanten, hvis man er forhindret i at deltage i et møde.

Ad 2)

Christian Ahlefeldt har foreslået et punkt om bier. Det er udskudt til næste møde.

Ninna Larsen opfordrede til, at punktet om kystsikring (der ikke blev gennemført på ekskursionen) tages op på næste møde.

Ad 3)

Torbjørn Tarp orienterede om nyt cykelturismeprojekt i samarbejde med Destination Fyn og gav en kort status for Geopark-arbejdet.

Cykelturismeprojekt

Projektet har en økonomi på 7 mio. kr. (bl.a. midler fra erhvervsfremmepuljen) og løber over de næste tre år.

Som den ene del af projektet arbejder Naturturisme/Geoparken på at etablere en ny cykelrute; 'Herregårdsruten' over det grønne bånd på Sydfyn. Cykelruten er primært rettet mod den almindelige cyklist. Cykelruten søges etableret som en sammenhængende rute ad eksisterende markveje og grusveje og dermed uden for asfaltveje. En stor del af ruten vil komme til at ligge i skovene. Naturturisme/Geoparken er i god dialog med lodsejerne om den nye cykelrute. Det er tanken at skabe en sammenhængende rute rundt på hele Fyn.

Som en anden del af projektet arbejdes der på at tiltrække kvalifikationsløb til verdens største MTB-etapeløb 'Cape Epic' i Sydafrika. Torbjørn Tarp nævnte, at sådanne events er med til at skabe stor opmærksomhed omkring Svendborg og henviste til sidste års VM i multisport, hvor Cross Triatlon med stor succes blev afholdt i Svendborg. MTB-kvalifikationsløbet vil i givet fald måske komme til at forløbe på den nye cykelrute.

René Lund Chetronoch anbefalede, at man ved planlægning af ruten undgår naturarealer og holder afstand til følsomme naturområder. Torbjørn Tarp nævnte, at MTB er meget populær og mente, at man skal udnytte dette som grundlag for udvikling af turisme. Etablering af stier kan endvidere medvirke til at styre trafikken. Torbjørn Tarp var opmærksom på konflikterne. MTB-klubberne opfordrer medlemmerne til god opførsel, men ikke alle er organiseret – kan ikke nå alle.

Der blev stillet spørgsmål om, hvorvidt man må cykle på Øhavsstien. Torbjørn Tarp forklarede, at det er tilladt at cykle, der hvor naturbeskyttelsesloven tillader det, men ifølge aftalen med lodsejerne må Øhavsstien kun markedsføres som vandrørute.

Niels Andersen foreslog Torbjørn Tarp at afmærke en cykelrute, som går forbi kommunens bemærkelsesværdige træer – 'Træruten'. Torbjørn Tarp vil invitere Niels Andersen til et møde herom.

Bo Egelund tilkendegav, at det er svært at acceptere, at stier bliver lukket i kommunen. Bruno Hansen oplyste, at denne problemstilling vil blive taget op i Miljø- og Naturudvalget primo 2020. Niels Andersen nævnte, at han her i 2019 havde oplevet at blive nægte adgang til en markvej og havde opgivet sin ret for at redde ynglende viber.

Geoparken

Naturturisme I/S/Geopark Det Sydfynske Øhav har udskudt ansøgningen til UNESCO om udnævnelse til Geopark til 2020 for at kunne være sikre på, at kvaliteten af besøgsstederne vil kunne leve op til en udnævnelse.

Bruno Hansen og Birgitte Kring Frederiksen orienterede om:

Budget

Der er vedtaget et forsigtigt budget for 2020 uden besparelser og med få mindre udvidelser. Miljø og Natur har fået 500.000 kr. i 2020 og 700.000 kr. årligt fremover til en styrket indsats på grundvandsområdet og til udmøntning af kommunens nye strategier og politikker på natur og miljøområdet.

Vandråd

Vandoplands styregruppen (VOS) forventes at nedsætte vandrådet på møde den 25. november. Der er indkommet 20 ønsker om deltagelse. Birger Jensen og Jesper Kiel deltager for Svendborg Kommune og fortsætter arbejdet fra de tidligere vandråd. Staten forventes at

offentliggøre vandrådspakken (en nærmere beskrivelse af arbejdet og IT-værktøjer) primo december. Der afholdes 3-4 møder i vandrådet i første halvdel af 2020. Der er frist for indsendelse af forslag til staten i september 2020.

Ib Jensen roste Birger Jensen for ledelsen af vandrådet i sidste periode. Det var det bedste vandråd på Fyn.

Kommuneplan

Kommuneplanen er nu i forhøring. Der har været afholdt tre borgermøder, og man kan indsende forslag til kommuneplanen frem til og med den 1. december. Forslag til kommuneplan 2020-2032 forventes sendt i høring hen over sommeren og endelig vedtaget i december 2020.

Skovstrategi og forvaltningsplaner

Den endelig skovstrategi og forvaltningsplaner forventes sendt i høring i Det Grønne Råd inden næste møde i Det Grønne Råd.

Klima- og Energipolitikken

Klima- og Energipolitikken er godkendt i Miljø- og Naturudvalget og er sendt videre til Byrådet til godkendelse i december. Politikken blev præsenteret for rådet på mødet i august og kommenteret. Efter vedtagelsen skal politikken implementeres i alle forvaltninger. Der skal findes redskaber og udarbejdes handleplaner. Bruno Hansen beskrev politikken som ambitiøs, og derfor venter der et stort arbejde i 2020.

Bo Egelund ville gerne have haft mulighed for at drøfte politikken i Det Grønne Råd - ikke kun en orientering, som han oplevede det i august. Bo Egelund fandt en fælles drøftelse for lang mere givende end individuelle høringssvar. Bo Egelund havde i øvrigt hæftet sig ved, at nogle af de indkomne høringssvar er taget til følge (nemlig de om SEFs navneforandring), mens andre ikke er f.eks. høringssvarene af mere essentiel karakter.

Bo Egelund ønskede generelt en mere inddragende arbejdsform i rådet, hvor rådet indgår i processen gennem drøftelser.

Niels Andersen orienterede om, at Middelfart Kommune har udarbejdet en biodiversitetsstrategi med mange spændende elementer og spurgte, om Svendborg Kommune vil gøre det sammen.

Vi nåede ikke at svare på spørgsmålet på mødet. I stedet svares her som et efterskrift; Byrådet i Svendborg vedtog i maj 2019 'Natur og Friluftsliv i Svendborg Kommune – strategi og handlinger 2019-2030'. Biodiversitet indgår her som bærende element i fem af de syv indsatsområder.

Bæredygtighedsstrategi

Bæredygtighedsstrategien – den første version (1.0) - er sendt i høring i alle fagudvalg og

Lokaludvalget forud for strategiens godkendelse i Miljø- og Naturudvalget. Den første version sætter en politisk retning. Næste år arbejdes videre med strategien (version 2.0) og forankringen i alle forvaltninger. Bruno Hansen ønsker også at gå ud til erhvervene, herunder landbruget og se på deres muligheder for at bidrage til den grønne omstilling. Det var Bruno Hansens erfaring fra et for nyligt afholdt tværkommunalt møde på Fyn, at den grønne omstilling virkelig er sat på dagsordenen rundt om i kommunerne.

Søren Hansen kunne - som medlem i Arla's bestyrelse – fortælle, at her bliver der også løbet stærkt i forhold til grøn omstilling.

Ad 4)

På årets ekskursion i august besøgte Rådet Lundemosen vest for Klingstrup. Dorit Fruergaard samlede tråden op fra ekskursionen og kom med et oplæg til drøftelse af naturforvaltningens valg mellem naturlig succession (her tilgroning) og naturpleje i form af afgræsning.

Kommunen har fået foretaget en registrering af områdets naturværdier i 2015. Lundemosen er på 55 ha og er en mosaik af enge, moser, skovsumpe og søer. Området ved Klingstrup blev i forbindelse med registreringen beskrevet som den mest værdifulde del af mosen, og det blev anbefalet, at området afgræsses. Områdets driftshistorie fremgår af Dorit Fruergaards oplæg, der er vedlagt som bilag. Den vestlige del har været afgræsset til begyndelsen af 1990-erne og slået siden. Den østlige del var tilplantet med skov til 2002, hvor skoven er fældet. Den østlige del har været slået, opdyrket og henligget, så en del er under tilgroning.

Begge dele af området rummer den artsrige lysåbne naturtype rigkær, der generelt er i stærk tilbagegang. Dorit Fruergaard ønskede en drøftelse af, hvornår vi skal 'give slip' og lade successionen forløbe. Som reference blev kort fortalt om et naturplejeprojekt i Ollerup Åmose. I de højt prioriterede naturområder (som på dette areal) betaler kommunen for hegning mv.

Rådet havde følgende anbefalinger og kommentarer:

- På grund af den store gødningsdeposition er vi nødt til at gribe ind for at bevare forskellige naturtyper og pleje.
- Uden pleje gror rigkæret til.
- Afhængig af belastningen skal der plejes.
- Intensiv vintergræsning kunne være en idé (Lundemosen er dog for våd hertil).
- Uden græsning får vi 'naturslum' som f.eks. pilekrat. Jeg taler de svages parti – f.eks. de græssede enge.
- Pleje af engene giver også redemuligheder for fuglene – f.eks. tre nye vibepar på nu plejet eng.
- Rigkæret er også kerneområde for jagten på Klingstrup. Det skal også tænkes ind.

- Mangler kommunen folk, der vil sætte dyr på græs? Ikke i øjeblikket – vi har nogle (men få) gode dyreholdere, som vi samarbejder med.

Der blev spurgt til, hvordan vi undgår, at naturområder overgræsses, hvad der også kan være et problem. Arealer ved Lundeborg og Klintholm blev nævnt som eksempler. Dorit Fruergaard fortalte, at kommunen søger at afpasse græsningstrykket, men nogle år er produktionen på arealerne større end andre år, og hvis dyreholderne ikke har andre arealer at flytte dyrene til, vil det medføre et varierende græsningstryk over årene. Det ideelle er at have nogle bufferarealer, som kan bruges til at regulere græsningstrykket – og gerne i tilknytning til naturarealet.

Torbjørn Tarp nævnte den forventede kommende jordfordeling og udtagning af 'sort jord' (jord med et højt indhold af organisk materiale) i omdrift som mulighed for at skaffe bufferarealer til naturplejen og spurgte, hvordan kommunen tænker at hjælpe jordfordelingen på vej. Bruno Hansen ville gerne i dialog med landbruget herom. Ib Jensen anbefalede, at kommunen får kendskab til placeringen af de 'sorte jorde' på forhånd, og at man opkøber erstatningsarealer, når det er muligt. Herved bliver jordfordelingen meget mere konkret for eventuelle deltagere, som derfor får lettere ved at give tilsagn om at indgå. Dorit Fruergaard fortalte, at staten har lavet en kortlægning af de mest kulstofholdige jorde, og at der kun er ganske få af disse arealer i Svendborg Kommune (andre f.eks. vandløbsnære arealer kan formentlig også komme i spil).

Ad 5)

Ian Heilmann fortalte under overskriften 'Øget biodiversitet i vejkanterne' om DN's kortlægning af blomsterrige vejkanter i Svendborg Kommune, potentialer samt trusler og kom med forslag til mere naturvenlig vedligeholdelse. Ians Heilmanns oplæg er vedlagt som bilag.

Ian Heilmann indledte med lidt baggrund. Ikke alt var bedre i gamle dage - laksen og havørnen er kommet igen, men noget var bedre f.eks. biodiversiteten og livet i vejkanterne. Nu står det skidt til. I dag er her langt i mellem en mangfoldighed af arter, men de findes f.eks. på en skrænt ved Gudbjerg og i en vejside på Drejøl. Vegetationen i vejkanterne er en rest af den flora, som oprindeligt var tilknyttet det åbne græsland, hvor store græssende dyr sørgede for at holde arealerne lysåbne. Kunstgødning og mekanisering i landbruget har medført en forarmning af græslandet. Som reference til det åbne græsland viste Ian Heilmann billeder fra Skansen, hvor en passende afgræsning sikrer en righoldig flora med bl.a. liden klokke, krageklo, kællingetand, gul snorre og bakke-nellike (og Ian Heilmann udlovede en flaske rødvin til den, der finder en bakke-nellike i en vejkant).

Græslandets natur er trængt. Der er få områder tilbage. Vejkanterne udgør i dag halvdelen af græslandet i Danmark, og derfor er det vigtigt, at vi tager vare på dem. Vejkanterne er under pres. Mange af dem er tilgroet med højt voksende arter (f.eks. draphavre, hundegræs og stor nælde), der ligger dødt plantemateriale fra slåningen, og de er smalle.

Hvad gør vi? Ian Heilmann viste to grafer til illustration af svaret; Vi skal sikre moderat næringstilførsel og moderat grad af forstyrrelser. Ian Heilmann havde sammenskrevet, hvad der i gamle dage sikrede høj biodiversitet, og hvad der i dag giver lav biodiversitet.

Herefter gennemgik Ian Heilmann DN's registrering af blomsterrige vejkanter. Registreringen tager udgangspunkt i nogle indikatorarter (almindelig agermåne, liden klokke, almindelig og stor knopurt, blåhat, kællingetand, prikbladet perikon og merian). Over tre dage er disse arter eftersøgt i vejkanterne af Ian Heilmann og Ella Maria Bisschop-Larsen. Der er fundet 17 steder med to eller flere af disse indikatorarter. Skrænterne er de bedste. Her er mindre næring og mere 'passende forstyrrelser' - og jo tættere på Storebælt, jo bedre.

Herefter kom Ian Heilmann med en række forslag til kommunens drift af vejkanterne. De fremgår af oplægget. Ian Heilmann anbefalede, at Svendborg Kommune får lavet en differentieret drift af vejkanterne, og således at i det mindste de 17 lokaliteter, som DN har kortlagt (på omkring tilsammen 1 km), får en biodiversitetsfremmende drift. Ian Heilmann anbefalede også, at Svendborg Kommune søger samarbejdsaftale med konsulentfirmaet Natur360, på linje med foreløbig fire andre kommuner: Lejre, Varde, Odsherred og Furesø, om mere naturvenlig drift af vejsiderne og skiltning på udvalgte steder med "Artsrig vejkant".

Ian Heilmann kom afslutningsvis ind på overvejelser omkring såning af blomsterblandinger i vejsider. Det er blevet moderne at så vildfrø-blandinger. Det kommer fra biavlerne, og det er farverigt – og godt for honningbien. Men ud fra et fagligt botanisk natursyn bør der være fokus på den autentiske flora og at hjælpe den. Det vil være bedre at gøre vejkanterne bredere og drive dem naturvenligt (toppen af de to kurver, næringsstoffer og forstyrrelser).

Bruno Hansen takkede for det meget inspirerende oplæg.

Ib Jensen oplyste, at der normalt skal være 1 meter mellem vejkanterne og marken og forklarede, at EU-tilskudsordningerne tilskynder til at pløje så langt ud som muligt. Ib Jensen fortalte, at landbruget arbejder for at få en 'bruttoareal-model' som i England. Denne model indebærer, at man ikke behøver at pløje helt ud eller afdræne alle våde steder i markerne for at få arealtilskuddet. Ib Jensen vurderede, at gødningspåvirkningen af vejkanterne vil blive mindre i fremtiden i takt med, at gødningsmaskinerne bliver mere præcise.

Og med hensyn til blomsterstriber glædede Ib Jensen sig over alle de humlebier, sommerfugle og andre insekter, som han så i blomsterstriberne. Lad være med at skælde ud. Fortæl os hvad vi skal gøre, giv os viden. Er der mulighed for at købe 'gode' blomsterblandinger?

Ian Heilmann forklarede, at det er bedst, at planterne spreder sig ved egen kraft. Lene Sanderhoff tilsluttede sig dette og supplerede med at nævne en undersøgelse, som viser, at de lokale forskelle i floraen fra egn til egn er mindre nu end for 150 år siden. Såning af blomsterblandinger vil udviske de lokale forskelle yderligere. Niels Andersen var enig i, at det

bedste er at bevare de naturlige arter som f.eks. fodposer langs hegn. Niels Andersen nævnte, at 'brandmandens lov' – at bevare det uskadte først - også bør gælde i naturforvaltningen.

Ninna Larsen foreslog, at kommunen i stedet for at lade tidligere græsplæner ligge i højt græs pløjer disse op og sår en lokal frøblanding ud. Ian Heilmann kunne ikke støtte dette, selvom det kan tage lang tid at komme fra græsplæne til blomsterrig natur gennem en naturvenlig drift.

Jakob Foged foreslog at inddrage borgerne i yderligere registrering af vejkanterne – som et citizen science-projekt. Der kan annonceres i ugeavisen efter optegnelser. Lars Ussing supplerede med, at eleverne også vil være interesseret i at bidrage. Jens Fabricius Hansen kunne støtte denne idé. Det vil også være med til at åbne floks bevidsthed mod naturen. Bruno Hansen ville arbejde for et samarbejde om at kortlægge vejkanterne med interesserede aktører.

Ad 6)

Hans Jakob Clausen har stillet en række spørgsmål om spildevandshåndtering i kommunen med fokus på aflastningspunkter.

Aflastningspunkter er steder på et fælles kloakeret system, hvor der i forbindelse med nedbør kan forekomme overløb fra spildevandssystemet og direkte til vandløb. I et fælles kloakeret system ledes både spildevand og regnvand. Kloakledningerne er dimensioneret til at kunne lede en vis mængde vand, og når det overskrides på grund af meget nedbør, vil der være et overløb af en blanding af spildevand og regnvand ud af systemet. For at mindske udledningen af opspædet spildevand til vandløbet bygges bassiner, der kan opmagasinere opspædet spildevand, indtil der igen er plads i systemet til, at det kan ledes til renseanlæg. Ved kraftig regn kan bassinerne blive fyldt op, og der vil løbe opspædet spildevand direkte ud i vandløbet eller havet.

Britta Kjær Thorsen indledte med at fortælle om de statslige rammer for kommunens spildevandsplanlægning. Staten har således udpeget de områder, hvor der skal ske spildevandsrensning i det åbne land. De er vist på et kort i Britta Kjær Thorsens oplæg, der er vedlagt som bilag. Britta Kjær Thorsen viste en opgørelse over ejendomme med kloakering og ejendomme i det åbne land. De fremgik også af kort.

Herefter handlede oplægget om de regnvandsbetingede udløb, som indeholder opspædet spildevand ved overløb. Der er i dag 75 af disse. Der er bassiner ved 40 af udløbene og ved de fleste andre overløb, er der kapacitet i ledningssystemet til at opmagasinere vand. Vand i overløb er renere end almindeligt spildevand. Der tages ikke prøver af vandet, som går i overløb, men stofmængderne kan beregnes.

Britta Kjær Thorsen fortalte herefter om kommunens planer for at nedbringe mængden af overløb med opspædet spildevand. Kommunen arbejder i samarbejde med Vand og Affald på at afkoble regnvandet fra spildevandssystemet (Afkoblingsstrategi). Britta Kjær Thorsen listede

en række målsætninger og løsninger til afkobling af regnvand. Der blev også redegjort for fordele og ulemper ved afkoblingsstrategien.

Michael Timm gjorde opmærksom på, at afkoblingen af regnvand kan betyde mere vand på vejene om vinteren og dermed et øget forbrug af salt i forbindelse med glatførebekæmpelse.

Ib Jensen bakkede op om afkoblingsstrategien, da pulsbelastningen i forbindelse med overløbene er skadelige for vandløbene. Assens Kommune har sat vandafledningsafgiften op for at få penge til separatkloakering.

Ad 7)

Mødedatoer i 2020 blev fastlagt til:

Mandag den 24. februar kl. 15.30-17.30.

Mandag den 18. maj – møde og ekskursion kl. 12.00-18.00.

Onsdag den 2. september kl. 15.30-17.30.

Tirsdag den 8. december kl. 15.30-17.30.

Møderne afholdes i mødelokale 1 og 2 i Vester Skerninge.

Lars Ussing foreslog på vegne af Naturvejlederforeningen, at ekskursionen bliver til havs med fokus på 'alt det vi ikke ser' – naturen under havoverfladen. Bruno Hansen ville overveje dette.

Ad 8)

Der var ingen punkter under eventuelt.